

65-dars. ELEKTRON HUKUMAT VA MILLIY AXBOROT RESURSLARI

1. Elektron hukumat nima? U bizga nima uchun kerak?
2. Tugilganlik haqidagi guvohnomani "Yagona portal" xizmatlari orqali qanday olish mumkin?

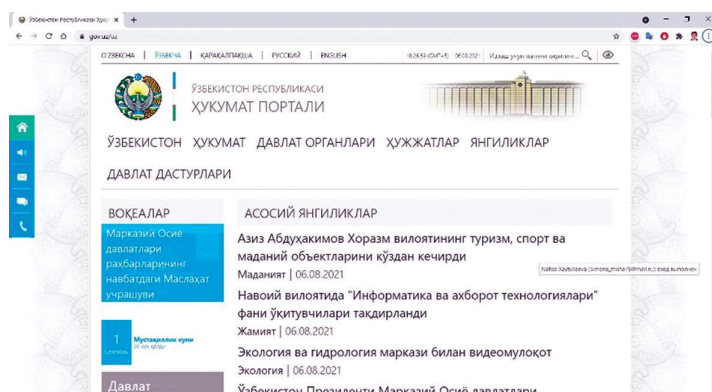
TAYANCH TUSHUNCHALAR

Elektron hukumat – davlat organlari tomonidan fuqarolarga axborot va xizmatlarni yetkazib berish uchun Internetdan foydalanish.

Elektron davlat xizmati – axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilgan holda ko'rsatiladigan davlat xizmati.

Yagona portal – O'zbekiston Respublikasi Yagona interfaol davlat xizmatlari portalining qisqartirilgan nomi.

Hozirgi vaqtda davlat va fuqarolar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) vositasida amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2015-yilda O'zbekiston Respublikasi Hukumat Portali (<https://gov.uz/uz>) ning ishga tushirilishi mamlakatni raqamlashtirish yo'lidagi ilk qadamlardan bo'ldi.

ESLATMA!

"Elektron hukumat" to'g'risidagi Qonun Oliy Majlis Qonunchilik palatasi tomonidan 2015-yilning 18-noyabrida qabul qilingan hamda Senat tomonidan 2015-yilning 3-dekabrida ma'qullangan. Qonun 5ta bob, 34 ta moddadan iborat.

Raqamli texnologiyalarga asoslangan davlat xizmatlari, eng avvalo, jamiyatning barcha qatlami (pensioner, ishchi, ishbiarmon, davlat xizmatchisi va boshqalar) va davlat xizmatchilari o'rtasidagi "masofa"ning kamaytirilishi, shuningdek, davlat hokimiyati organlari tomonidan aholiga mahalliy talablarga mos barqaror va arzon narxlarda ochiq, shaffof va sifatli xizmat ko'rsatilishiga olib keldi.

MA'LUMOTLAR BAZASI VA MBBT HAQIDA TUSHUNCHA

Elektron hukumat prinsiplari quyidagilardan iborat: davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligi; ariza beruvchilarning elektron davlat xizmatlaridan teng huquqda foydalanishi; elektron davlat xizmatlarini "bir darcha" prinsipi bo'yicha ko'rsatish; davlat organlari hujjatlarini bir xillashtirish; elektron hukumatning yagona identifikatorlaridan foydalanish; elektron davlat xizmatlari ko'rsatish tartibini muntazam takomillashtirib borish; axborot xavfsizligini ta'minlash va h. k.

ELEKTRON HUKUMATNI JORIY ETISHNING AFZALLIKLARI	
Davlat tomonidan	Aholi va biznes uchun
xizmat ko'rsatish sifatining oshishi;	davlat faoliyatining shaffofligi;
davlat xarajatlarning qisqarishi;	davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarining oshishi hamda davlat idoralari ma'lumotlarining yanada ochiqligi;
qisqa fursatda axborot olish;	davlat organlariga bo'lgan ishonchning yanada oshishi;
nazorat va samaradorlik.	vaqt va moliyaviy resurslarning tejallishi.

G2C	G2B	G2G	G2E
(government-to-citizen) – davlat fuqarolarga. Fuqarolar turli ma'lumot, xizmat va boshqa imkoniyatlar bilan ta'minlanadi.	(government-to-business) – davlat biznesga. Hukumat va biznes o'rtasidagi munosabat va aloqalar ta'minlanadi.	(government-to-government) – davlat davlatga. Davlat ichida yoki davlat idoralari o'rtasidagi turli axborot almashish va hamkorlikni qo'llab-quvvatlash ta'minlanadi.	(government-to-employee) – davlat xodimlarga. Ichki jarayonlarini soddalashtirish va fuqarolik xizmati, davlat va uning xodimlari o'rtasidagi aloqa boshqaruvini osonlashtirish orqali unumdorlik oshiriladi.

Elektron hukumat aholi, tadbirkor va davlat organlariga ko'rsatilayotgan davlat xizmatlarini taqdim qilishni osonlashtiradi, fuqarolar o'zini o'zi boshqarishi uchun qo'shimcha imkoniyatlarni yaratadi, ularning texnologik yangiliklardan xabardorligini oshiradi va davlat boshqaruvidagi ishtirokini osonlashtiradi.

my.gov.uz – "Yagona interfaol davlat xizmatlari portali" ("Yagona portal") 2013-yilning 1-iyul kuni ishga tushirilgan bo'lib, Internet tarmog'ida O'zbekiston Respublikasining Hukumat portali doirasida "yagona darcha" rejimida faoliyat ko'rsatadi. Yagona interfaol davlat

MA'LUMOTLAR BAZASI VA MBBT HAQIDA TUSHUNCHA

xizmatlari portalining maqsadi fuqarolarga interfaol davlat xizmatlarini ko'rsatishdan iborat. U yagona oyna rejimida faoliyat ko'rsatadi. Yagona portal zamonaviy texnologiya yordamida foydalanuvchining interfaol davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga mo'ljallangan.

YAGONA PORTAL IMKONIYATLARI

davlat tashkilotlari va xizmatlariga oid ma'lumotlardan foydalanish;

davlat xizmatidan foydalanish uchun elektron shakldagi so'rov va boshqa hujjatlarni to'ldirish;

davlat xizmatidan foydalanish uchun so'rov (ariza) yuborish;

so'rovlarni xohlagan vaqtda va istalgan manzildan yuborish;

so'rov qabul qilinishi uchun navbatda turmaslik;

so'rovni yuboruvchi arizasining bajarilishiga oid ma'lumotlardan ixtiyoriy paytda xabardor bo'lishi;

davlat xizmatlari berilishi haqidagi so'rovni berish;

davlat xizmati so'rovi natijalarini olish.

Ma'lumki, elektron hukumatning muhim tarkibiy qismlaridan biri bu – Yagona identifikatsiya tizimi, ya'ni OneID hisoblanadi. Ushbu tizim 2016-yilda ishga tushirilgan bo'lib, id.gov.uz sayti orqali foydalanuvchilarga yaxshi tanish.

Tizim samaradorligini oshirish, foydalanuvchilarga yangi imkoniyat va qulayliklar yaratish maqsadida Yagona identifikatsiya tizimining yangi versiyasi o'z faoliyatini boshlagan.

AMALIY FAOLIYAT

Nº	Topshiriqlar
1-topshiriq. Elektron hukumat portalini bilan tanishish.	
	1) O'zbekiston Respublikasi Hukumat portalini saytiga kiring (gov.uz). "Hukumat" menyusidan "Umumiy ma'lumot" bandini tanlang va portal haqidagi umumiy ma'lumotlar bilan tanishing; 2) yangi qabul qilingan hujjatlar to'g'risida ma'lumot oling; 3) portal orqali qaysi va qancha davlat organi o'z xizmatlarini taklif qilishini aniqlang; 4) "O'zbekiston" menyusidan O'zbekiston Respublikasining milliy bayramlari, doimiy aholisi soni qancha kishini tashkil etishi to'g'risida ma'lumot oling; 5) "Davlat organlari" menyusidan "Davlat organlari ishonch telefonlari" bandini tanlang va Asaka bankining ishonch telefonini aniqlang.

MA'LUMOTLAR BAZASI VA MBBT HAQIDA TUSHUNCHA

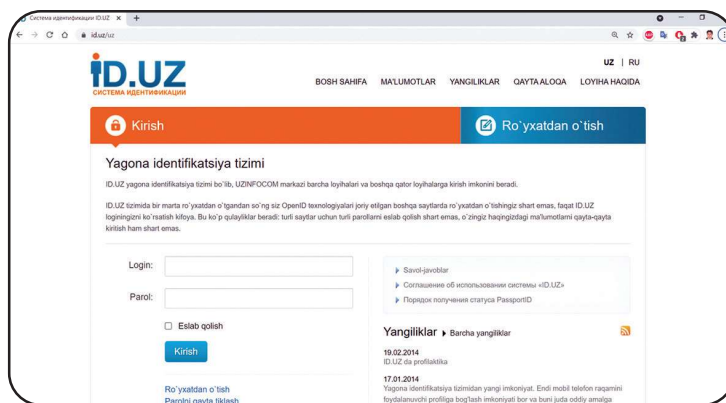
2-topshiriq. "Yagona interfaol davlat xizmatlari portal"da ro'yxatdan o'tish.

Eslatma! Yagona portaldan ro'yxatdan o'tishning 4 usuli mavjud:

- 1) SMSni tasdiqlash orqali, ya'ni Yagona portaldan ro'yxatdan o'tish;
- 2) ID.uz – Yagona identifikatsiya tizimi orqali ro'yxatdan o'tish;
- 3) Elektron raqamli imzo orqali ro'yxatdan o'tish;
- 4) UzCARD yordamida ro'yxatdan o'tish.

Portaldan to'laqonli foydalanish hamda davlat organlariga murojaat qilish uchun OneID (id.egov.uz) – Yagona identifikatsiya tizimidan ro'yxatdan o'tishni misolda ko'ramiz:

- 1) dastlab OneID (id.egov.uz) – Yagona identifikatsiya tizimi saytiga kiring va "Ro'yxatdan o'tish" tugmachasini bosing;

- 2) saytlarda ro'yxatdan o'tish sizga avval o'tilgan darslardan ma'lum bo'lganligi uchun ro'yxatdan o'tish jarayonini mustaqil bajaring;

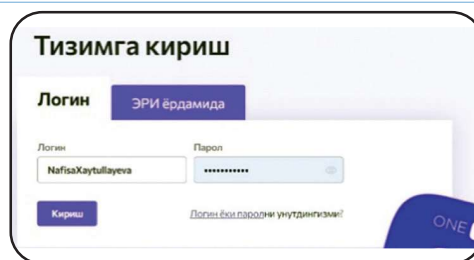
Ro'yxatdan o'tish jarayonida uMail.uz da pochta qutisi ochishga rozilik bildiring;

Ma'lumot

Siz UMAIL.UZ pochta shaxsiyatini yaratishni tanladingiz. Bu ID.UZ va UMAIL.UZ akkauntlari yaratilgandan so'ng aktivatsiyani talab etmasligini va foydalanish uchun o'sha zahotiyq tayyor ekanligini anglatadi. UMAIL.UZ ga master-parol sifatida ID.UZ dagi parolingiz ishlatiladi. Keyin siz bu parolni UMAIL.UZ sozlamalarida o'zgartirishingiz mumkin.

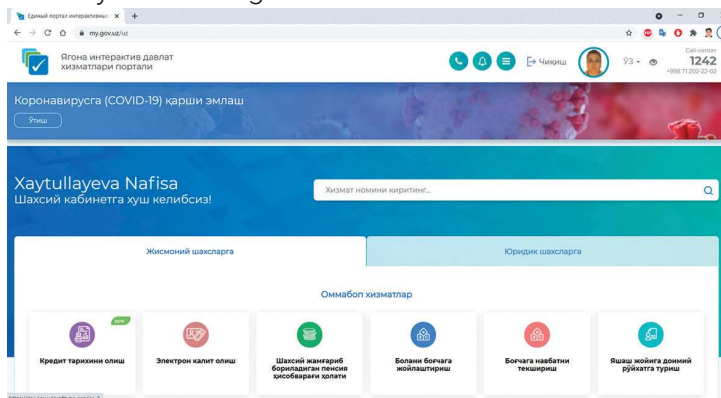
- 3) OneID (id.egov.uz) – yagona identifikatsiya tizimida ro'yxatdan o'tib bo'lganingizdan so'ng, foydalanuvchi nomi va parolini kiriting va "Kirish" tugmachasini bosing. OneID (id.egov.uz) – yagona identifikatsiya tizimi oynasidagi "Shaxsiy ma'lumotlar" bandiga o'tib, ma'lumotlaringizni yangilab chiqing;

- 4) Yagona portal – my.gov.uz saytiga kiring va "Kirish" tugmachasini bosing;
- 5) id.egov.uz tizimida ro'yxatdan o'tganligingiz sababli o'sha shaxsiy login va parolingizni kiriting va "Kirish" tugmachasini bosing;

MA'LUMOTLAR BAZASI VA MBBT HAQIDA TUSHUNCHA

6) agar login va parolda xato bo'lmasa, quyidagi oyna ochiladi va siz portalning barcha xizmatlaridan foydalanishingiz mumkin.

Agar siz id.egov.uz tizimida avval ro'yxatdan o'tmagan bo'lsangiz, foydalanuvchilar kelishimi bilan tanishib chiqing va "Ro'yxatdan o'tish" tugmachasini bosing, so'ngra:

– ro'yxatdan o'tish oynasidagi tegishli maydonchalarga:

- jismoniy shaxs sifatida shaxsiy identifikatsion raqamingizni (JSHSHIR). (JSHSHIR bu – fuqarolik pasportingiz quyi qismidagi 14 raqam);
- pasportingiz seriyasi va raqamini;
- elektron pochta manzilingizni;
- telefon raqamingizni kiriting va kodli SMS olish tugmachasini bosing.

Telefon raqamingizga kelgan SMS-kodni SMS orqali kelgan kod maydoniga kiriting, so'ngra "Keyingi" tugmachasini bosing.

Ushbu oynada id.egov.uz tizimi uchun login va parolni kiriting va “Ro’yxatdan o’tish” tugmachasini bosing.

id.egov.uz tizimida ro'yxatdan o'tganligingiz to'g'risida xabarnoma oynasi chiqadi va sizning tizimda ro'yxatdan o'tganingiz tasdiqlanadi.

3-topshiriq. “Yagona portal (my.gov.uz)” xizmatlaridan foydalanish.

1.
 - 1) my.gov.uz saytiga shaxsiy login va parolingiz bilan kiring, portal oynasi va xizmat turlari bilan tanishib chiqing;
 - 2) "Barcha xizmatlar" tugmachasi yordamida "Yagona portal" to'liq xizmatlar ro'yxatini shakllantiring;
 - 3) ochilgan xizmatlar ro'yxatidan "Ta'lim" xizmat turini, so'ngra "Abituriyentni onlayn ro'yxatdan o'tkazish" identifikatorini tanlang;

MA'LUMOTLAR BAZASI VA MBBT HAQIDA TUSHUNCHA

“Abituriyentni onlayn ro'yxatdan o'tkazish” yo'riqnomasi bilan tanishib chiqing;

“Xizmatdan foydalanish” tugmachasi orqali xizmatdan foydalanish uchun:

a) ariza beruvchi o'z telefon raqamini kiritadi;

b) ariza beruvchi parolini o'rnatadi (parol kamida 8 ta belgidan iborat bo'lishi, raqam va harflarni o'z ichiga olishi lozim);

d) telefonda ko'rsatilgan raqamga maxsus kod yuboriladi, u tegishli maydonga kiritiladi;

e) ariza beruvchi anketani to'ldiradi va vakolatli organga yuboradi.

Eslatma: Hali o'rta ta'limni tamomlamaganingiz uchun siz bu xizmatdan foydalana olmaysiz!

2. “Barcha xizmatlar” bo'limidan “Ma'lumotnomalar” xizmat turini, ochilgan ro'yxatdan esa “Tug'ilganlik haqida ma'lumotnomani olish” identifikatorini tanlang;

“Tug'ilganlik haqida ma'lumotnomani olish” yo'riqnomasi bilan tanishib chiqing;

“Xizmatdan foydalanish” tugmachasini bosing va xizmatdan foydalanish uchun so'ralgan anketa savollariga to'g'ri va aniq javoblarni kiriting;

hamma savollarga javob berilgandan so'ng “Yuborish” tugmachasini bosing. Bu xizmat to'lovlidir. To'lovni amalga oshirganingizdan so'ng, ariza keyingi bosqichga o'tadi. Davlat xizmatlari agentligining viloyat hududiy boshqarmasi fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish avtomatlashtirilgan tizimiga so'rov yuboriladi va to'lovni amalga oshirganingizdan so'ng, sizning shaxsiy ma'lumotlaringiz PDF formatida ekranda ko'rsatiladi. Endi siz ushbu sertifikatni chop etishingiz yoki istalgan elektron shaklda so'rov yuborgan har qanday muassasaga topshirishingiz mumkin.

MA'LUMOTLAR BAZASI VA MBBT HAQIDA TUSHUNCHA

SAVOL VA TOPSHIRIQLAR

1. Elektron hukumatga qanday ehtiyoj bor?
2. Elektron hukumat portalida joylashtirilgan hujjatlar qanday turlarga ajratilgan?
3. "Yagona portal" orqali ro'yxatdan o'tishning qanday usullari mavjud?
4. Yagona portal qanday imkoniyatlarga ega?

UYGA VAZIFA

1. "Elektron hukumat" to'g'risidagi qonun hujjatlarida keltirilgan asosiy tushunchalar, ularga berilgan ta'riflarni o'rganib chiqing.
2. "Yagona portal" orqali "Yashash joyi manzili" xizmat turidan foydalanib, "Doimiy (vaqtinchalik) yashash joyi bo'yicha ma'lumot" olishga harakat qiling.
3. Yagona interfaol davlat xizmatlari portali orqali quyidagi xizmat turlarini o'rganib chiqing va jadvalni to'ldiring:

№	Xizmat turi	Necha xil ma'lumotnoma turi mavjud?	Xizmatdan foydalanish turi (soni yoziladi)		Tashkilot nomi
			to'lovli	to'lovsiz	
1.	 Ijtimoiy ta'minot				
2.	 Sog'liqni saqlash				
3.	 Sog'liqni saqlash				